

**«Жүк және коммерциялық жұмысты ұйымдастыру» пәні бойынша
Педагогтердің білімін бағалауға арналған
тест спецификациясы**

I

1. Мақсаты: Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында жұмыс істейтін педагогтерді аттестаттау барысында Педагогтердің білімін бағалауға арналған тест тапсырмаларын әзірлеу үшін құрастырылған.

2. Міндеті: Педагогтердің білім деңгейінің біліктілік талаптарға сәйкестігін анықтау.

3. Мазмұны: 10410200 – «Теміржол көлігіндегі тасымалды ұйымдастыру және қозғалысты басқару» мамандығы, 3W10410203 – Жүк және багажды қабылдап-алушы біліктіліктеріне арналған «Жүк және коммерциялық жұмысты ұйымдастыру» педагогтерді аттестациялауға арналған тест.

№	Тақырып	№	Тақырыпша
1	Жүк және коммерциялық жұмысты ұйымдастыру негіздері	1	Тасымалдау үрдісі туралы жалпы мәліметтер. Жүк және коммерциялық операциялар. Жүк және коммерциялық жұмыстың мазмұны. Қатынас түрлері және жүк тасымалдарының жіктелуі.
2	Жүк және коммерциялық операцияларды орындауға арналған техникалық құрылғылар	2	Жүктерді жіктеу. Жүктердің негізгі қасиеттері және олардың техникалық құралдар мен тасымалдау шарттарын таңдауға әсері. Тараның арналуы және жіктелуі. Жүк станциялары. Жүк және коммерциялық операцияларды орындауға арналған станциялардағы техникалық құралдар. Жүк аудандары. Теміржол қоймаларының мақсаты және жіктелуі. Жүк массасын өлшеуге арналған техникалық құралдар.
3	Тасымалды жоспарлау және бағыттау	3	Жүк тасымалдауды жоспарлау. Жүк жөнелтушілердің жүктерді тасымалдауға арналған өтінімдерін беру, қарау және қабылдау тәртібі. Қабылданған өтінімдерді орындау. Жүктерді тасымалдауға арналған өтінімдердің орындалуын есепке алу. Тиеу орындарынан тасымалдауды маршруттау. Жөнелту маршруттарының түрлері.
4	Жүкті тасымалдауға қабылдау және дайындау	4	Жүк жөнелтушінің жүктерді тасымалдауға дайындауы. Жүктерді көліктік таңбалау. Жүктерді тасымалдау шарты. Тасымалдау құжаттарының нысандары және оларды толтыруға қойылатын талаптар. Жүкқұжатты тексеру және оған бұрыштама қою. Жүктің құндылығын жариялау. Жүк массасын анықтау. Жүктерді жеткізу мерзімдері және оларды есептеу қағидалары.
5	Жүктерді тиеу және жөнелту операциялары.	5	Вагондар мен контейнерлерді тиеуге дайындау. Жүктерді вагондарға тиеуге қойылатын негізгі талаптар. Вагондардың жүк көтергіштігі мен сыйымдылығын пайдалану. Вагондар мен контейнерлерді тиеудің техникалық нормалары. Вагондардың сыйымдылығы мен жүк көтергіштігін пайдалануды жақсарту жөніндегі іс-шаралар. Тиеу, түсіру мерзімдері. Вагондарды пломбалау ережесі. Вагон қағазы.
6	Жүктің жүру	6	Операциялардың түрлері. Вагондарды және жүктердің жүру

	жолындағы операциялар		жолы бойынша тасымалдау құжаттарын қабылдау және тапсыру. Вагондарды коммерциялық тексеру. Коммерциялық ақауларды анықтау, жою және құжаттау. Жолдағы жүктің массасын тексеру және қайта тиеу. Жүкті соңынан жіберу. Жүктерді басқа мекенжайға жіберу.
7	Жүктердің келуі және түсірілуі бойынша операциялар. Жүкті сақтау және беру.	7	Пойыздар мен жүктердің жақындауы туралы ақпарат. Тиелген вагондарды және тасымалдау құжаттарын тағайындалған станцияда қабылдау. Жүктерді түсіру. Жүктерді тиеу және түсіру кезіндегі еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы. Жүктерді қоймалау және сақтау. Тауар кеңсесінде жүктерді беруді ресімдеу. Станциядан жүктерді беру және шығару. Тағайындалған станциядағы жүктің массасы мен жай-күйін тексеру.
8	Жекелеген санаттағы жүктерді тасымалдауды ұйымдастыру.	8	Жүктерді ұсақ жөнелтілімдермен тасымалдау. Жүктерді көлік пакеттерінде тасымалдау. Жүктерді пакеттеу. Пакеттеу құралдарының жіктелуі және құрылысы. Жүктерді пакеттеу тәсілдері. Жүктерді контейнерлерде тасымалдау. Контейнерлерді ашық жылжымалы құрамда тиеу, орналастыру және бекіту. Контейнерлік пункттер мен терминалдар.
9	Сусымалы және үйілмелі жүктерді ашық жылжымалы құрамда тасымалдау.	9	Сусымалы және үйілмелі жүктердің сипаттамасы. Жүктердің мұздауына қарсы күрес. Ашық жылжымалы құрамда жүктерді орналастыруға және бекітуге қойылатын жалпы талаптар. Ағаш материалдарын тасымалдау. Металл өнімдерін және металл сынықтарын тасымалдау. Доңғалақты машиналарды тасымалдау.
10	Ерекше жағдайларда жүктерді тасымалдау	10	Астық жүктерін тасымалдау. Тез бұзылатын жүктерді тасымалдау. Габаритті емес және ауыр салмақты жүктерді тасымалдау. Құймалы жүктерді тасымалдау. Қауіпті жүктерді тасымалдау.
Мәнмәтіндік тапсырмалар (мәтін, кесте, графика, статистикалық ақпараттар, суреттер және т.б).			

4. Тапсырмалар мазмұнының сипаттамасы:

Жүк және коммерциялық жұмысты ұйымдастыру негіздері. Тасымалдау үдерісі туралы жалпы мәліметтер. Жүк және коммерциялық операциялар. Жүк және коммерциялық жұмыстың мазмұны. Қатынас түрлері және жүк тасымалдарының жіктелуі.

Жүк және коммерциялық операцияларды орындауға арналған техникалық құрылғылар. Жүктерді жіктеу. Жүктердің негізгі қасиеттері және олардың техникалық құралдар мен тасымалдау шарттарын таңдауға әсері. Тараның арналуы және жіктелуі. Жүк станциялары. Жүк және коммерциялық операцияларды орындауға арналған станциялардағы техникалық құралдар. Жүк аудандары. Теміржол қоймаларының мақсаты және жіктелуі. Жүк массасын өлшеуге арналған техникалық құралдар.

Тасымалдауды жоспарлау және бағыттау. Жүк тасымалдауды жоспарлау. Жүк жөнелтушілердің жүктерді тасымалдауға арналған өтінімдерін беру, қарау және қабылдау тәртібі. Қабылданған өтінімдерді орындау. Жүктерді тасымалдауға арналған өтінімдердің орындалуын есепке алу. Тиеу орындарынан тасымалдауды маршруттау. Жөнелту маршруттарының түрлері.

Жүктерді тасымалдауға дайындау және қабылдау. Жүк жөнелтушінің жүктерді тасымалдауға дайындауы. Жүктерді көліктік таңбалау. Жүктерді тасымалдау шарты. Тасымалдау құжаттарының нысандары және оларды толтыруға қойылатын талаптар. Жүкқұжатты тексеру және оған бұрыштама қою. Жүктің құндылығын жариялау. Жүк массасын анықтау. Жүктерді жеткізу мерзімдері және оларды есептеу қағидалары.

Жүктерді тиеу және жөнелту операциялары. Вагондар мен контейнерлерді тиеуге дайындау. Жүктерді вагондарға тиеуге қойылатын негізгі талаптар. Вагондардың жүк көтергіштігі мен сыйымдылығын пайдалану. Вагондар мен контейнерлерді тиеудің техникалық нормалары. Вагондардың сыйымдылығы мен жүк көтергіштігін пайдалануды жақсарту жөніндегі іс-шаралар. Тиеу, түсіру мерзімдері. Вагондарды пломбалау ережесі. Вагон парағы.

Жүктің жүру жолындағы операциялар. Операциялардың түрлері. Вагондарды және жүктердің жүру жолы бойынша тасымалдау құжаттарын қабылдау және тапсыру. Вагондарды коммерциялық тексеру. Коммерциялық ақауларды анықтау, жою және құжаттау. Жолдағы жүктің массасын тексеру және қайта тиеу. Жүкті соңынан жіберу. Жүктерді басқа мекенжайға жіберу.

Жүктердің келуі және түсірілуі бойынша операциялар. Жүкті сақтау және беру. Пойыздар мен жүктердің жақындауы туралы ақпарат. Тиелген вагондарды және тасымалдау құжаттарын тағайындалған станцияда қабылдау. Жүктерді түсіру. Жүктерді тиеу және Түсіру кезіндегі еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы. Жүктерді қоймалау және сақтау. Тауар кеңсесінде жүктерді беруді ресімдеу. Станциядан жүктерді беру және шығару. Тағайындалған станциядағы Жүктің массасы мен жай-күйін тексеру.

Жекелеген санаттағы жүктерді тасымалдауды ұйымдастыру. Жүктерді ұсақ жөнелтілімдермен тасымалдау. Жүктерді көлік пакеттерінде тасымалдау. Жүктерді пакеттеу. Пакеттеу құралдарының жіктелуі және құрылысы. Жүктерді пакеттеу тәсілдері. Жүктерді контейнерлерде тасымалдау. Контейнерлерді ашық жылжымалы құрамда тиеу, орналастыру және бекіту. Контейнерлік пункттер мен терминалдар.

Сусымалы және үйілмелі жүктерді ашық жылжымалы құрамда тасымалдау. Сусымалы және үйілмелі жүктердің сипаттамасы. Сусымалы және үйілмелі жүктерді тасымалдау шарттары. Жүктердің мұздауына қарсы күрес. Ашық жылжымалы құрамда жүктерді орналастыруға және бекітуге қойылатын жалпы талаптар. Ағаш материалдарын тасымалдау. Металл өнімдерін және металл сынықтарын тасымалдау. Доңғалақты машиналарды тасымалдау.

Ерекше жағдайларда жүктерді тасымалдау. Астық жүктерін тасымалдау. Тез бұзылатын жүктерді тасымалдау. Габаритті емес және ауыр салмақты жүктерді тасымалдау. Құймалы жүктерді тасымалдау. Қауіпті жүктерді тасымалдау.

5. Тесттің бір нұсқасындағы тест тапсырмаларының қиындығы: Тест тапсырмаларының қиындығы 3 деңгейде беріледі: базалық деңгейде (А) – 25 %; орташа деңгейде (В) – 50 %; жоғары деңгейде (С) – 25 %.

Базалық деңгейдегі тест тапсырмалары қарапайым білім мен дағдыларын пайдалануға, түсушінің ең төменгі дайындық деңгейіне баға беруге, белгілі бір нұсқаулардың көмегімен әрекеттерді орындауға, қарапайым дәлелдер мен ұғымдарды пайдалануға негізделген.

Орташа деңгейдегі тест тапсырмалары негізгі білім мен дағдыларын дұрыс пайдалануға, жаңа жағдайларда қарапайым модельдерді тануға, деректерді талдау мен салыстыруға, жүйелеуге, дәлелдерді қолданып, ақпаратты жалпылау мен қорытынды жасау қабілеттерін бағалауға негізделген.

Жоғары деңгейдегі тест тапсырмалары неғұрлым күрделі білім мен дағдыларын пайдалануды, тапсырмалардың күрделі модельдерін тануды, мәселелерді шешу үшін білім мен дағдыларын біріктіруді, күрделі ақпаратты немесе деректерді талдауды, пайымдауды, тұжырымдарды негіздеуге бағытталған.

6. Тест тапсырмаларының формалары: Бір дұрыс жауапты таңдауға арналған жабық формадағы тест тапсырмалары.

7. Тест тапсырмасын орындау уақыты: Бір тапсырманы орындау ұзақтығы орташа – 1-1,5 минут.

8. Бағалау: Аттестация кезінде тестілеудің жиынтық балы есептелінеді.

Төрт жауап нұсқасынан бір дұрыс жауап таңдалған тапсырма үшін 1 балл, дұрыс орындалмаған тапсырмаға 0 балл алады.

9. Ұсынылған әдебиеттер тізімі:

1. Бекжанова С.Е., Бекжанов З.С., Битилеуова З.К. «Жүк тасымалдау мен коммерциялық жұмыстардың негіздері». Алматы, 2011
2. Правила перевозок грузов железнодорожным транспортом. Постановление Правительства Республики Казахстан от 2 августа 2019 года № 612.
3. Савин В. И. Перевозки грузов железнодорожным транспортом Справочное пособие. – М.: Издательство «Дело и Сервис», 2003.